

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग एक—कोकण विभागीय पुरवणी

वर्ष १०, अंक ७४]

शुक्रवार, डिसेंबर १३, २०२४/अग्रहायण २२, शके १९४६

[पृष्ठे ६, किंमत : रुपये ११.००

असाधारण क्रमांक १८४

प्राधिकृत प्रकाशन

नगरविकास विभाग

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ३ डिसेंबर, २०२४.

अधिसूचना

महाराष्ट्र प्रादेशिक व नगररचना अधिनियम, १९६६.

क्रमांक टिपीबी-४३२३/प्र.क्र.५०/२०२३/नवि-११.—ज्याअर्थी, महाराष्ट्र प्रादेशिक व नगररचना अधिनियम, १९६६ (यापुढे ज्याचा उल्लेख “उक्त अधिनियम” असा करणेत आलेला आहे.) च्या तरतुदीनुसार बृहन्मुंबई महानगरपालिका त्यांचे अधिकार क्षेत्राकरीता (यापुढे ज्याचा उल्लेख “उक्त महानगरपालिका” असा करणेत आलेला आहे.) नियोजन प्राधिकरण आहे ;

आणि ज्याअर्थी, उक्त अधिनियमाच्या कलम ३१, पोट-कलम (१) अन्वये प्राप्त अधिकारांचा वापर करून राज्य शासनाने अधिसूचना क्रमांक टिपीबी-४३१७/६२९/प्र.क्र.११८/२०१७/वि.यो./नवि-११, दिनांक ८ मे २०१८ (यापुढे ज्याचा उल्लेख “उक्त अधिसूचना” असा करणेत आलेला आहे) द्वारे बृहन्मुंबई प्रारूप विकास योजना-२०३४ सह विकास नियंत्रण व प्रोत्साहन नियमावली-२०३४ (यापुढे याचा उल्लेख “उक्त नियमावली” असा करणेत आलेला आहे) ला उक्त अधिसूचनेसोबतचे परिशिष्ट-ब मध्ये दर्शविलेले सारभूत स्वरूपाचे फेरबदल (ई.पी.) वगळून उक्त अधिसूचनेसोबतचे परिशिष्ट-अ मध्ये दर्शविलेल्या सुधारणेसह मंजूरी दिली आहे. आणि ज्याअर्थी शासनाने उक्त अधिसूचनेस सम क्रमांकाचे शुद्धीपत्रक दिनांक २२ जून २०१८ रोजी निर्गमित केले आहे ; आणि ज्याअर्थी, त्यानंतर उक्त अधिसूचनेस शासनाने समक्रमांकाचे शुद्धीपत्रक व पुरकपत्र दिनांक २९ जून, २०१८ रोजी पारित केले असून सदर शुद्धीपत्रक व पुरकपत्र महाराष्ट्र शासनाच्या राजपत्रात दिनांक ३० जून, २०१८ रोजी प्रसिद्ध करण्यात आले आहे ; आणि ज्याअर्थी, उक्त नियमावली दिनांक १ सप्टेंबर २०१८ पासून अंमलात आली आहे ; आणि ज्याअर्थी, शासनाने दिनांक २१ सप्टेंबर २०१८ रोजीच्या अधिसूचनेद्वारे उक्त नियमावलीमधील सारभूत स्वरूपाचे बदल ईपी-१ ते ईपी-१६८ ला (ठराविक ईपी व निर्णयार्थ प्रलंबित ठेवलेल्या ठराविक तरतुदी वगळून) मंजूरी प्रदान केली आहे; आणि ज्याअर्थी, उक्त मंजूरीच्या अधिसूचनेत आणि मंजूर तरतुदीमध्ये टंकलेखनाच्या त्रुटी व चुका तसेच उक्त नियमावलीमधील काही तरतुदींच्या अर्थबोधाची स्पष्टता करून सुसंगती आणणे याकरिता शासनाने दिनांक १२ नोव्हेंबर २०१८ रोजी शुद्धीपत्रक निर्गमित केले आहे ;

आणि ज्याअर्थी, सार्वजनिक, निमसार्वजनिक, संस्थात्मक, शैक्षणिक व तत्सम इतर वापराच्या इमारती ज्या ठिकाणी महिला मोठ्या प्रमाणात काम करतात अशा इमारतींमध्ये “महिला कक्ष” (Ladies Room) प्रस्तावित करणेबाबत शासनाच्या महिला व बाल विकास विभागाच्या वतीने हिरकणी कक्षाची स्थापना करण्याचे निर्देश देण्यात आलेले आहेत ;

(१)

आणि ज्याअर्थी या ठिकाणी महिला मोठ्या प्रमाणात काम करतात अशा इमारतींमध्ये स्तनपान करण्याच्या स्त्रिया, गरोदर महिला, नवजात बालकांच्या माता व ०६ वर्षाखालील मुले व माता यांच्याकरीता स्वतंत्र महिला कक्ष (Ladies Room) नसल्यामुळे महिलांना अडचणी निर्माण होत असल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आले आहे ;

आणि ज्याअर्थी, उक्त अधिनियमाच्या कलम ३७ च्या पोट कलम (१कक) अन्वये प्राप्त अधिकार आणि त्या संदर्भातील सर्व शक्तींचा वापर करून, शासनाने दिनांक २३ मे २०२३ रोजीची सूचना त्यासोबतचे परिशिष्टामध्ये नमूद प्रस्तावित फेरबदलावर (यापुढे ज्यांचा उल्लेख “प्रस्तावित फेरबदल” असा करण्यात आला आहे.) जनतेकडून हरकती / सूचना मागविण्यासाठी प्रसिद्ध केली आहे आणि ज्याद्वारे प्रस्तावित फेरबदलाबाबत प्राप्त होणाऱ्या हरकती / सूचनांवर संबंधितांना सुनावणी देण्याकरीता तसेच उक्त अधिनियमाच्या कलम ३७(१कक) अन्वये विहित केलेली कार्यवाही पूर्ण करून प्रस्ताव शासनास सादर करणेसाठी उपसंचालक, नगर रचना बृहन्मुंबई यांची अधिकारी (यापुढे ज्यांचा उल्लेख “उक्त अधिकारी” असा करण्यात आला आहे.) म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे;

आणि ज्याअर्थी, प्रस्तावित फेरबदलाची सदर शासन सूचना दिनांक २३ मे २०२३ ही, **महाराष्ट्र शासन राजपत्र** (असाधारण भाग-१ कोकण विभागीय पुरवणी) मध्ये दिनांक १३ जून २०२३ रोजी प्रसिद्ध करण्यात आली होती आणि उक्त अधिकारी यांनी अधिनियमाचे कलम ३७(१कक) अन्वये वैधानिक कार्यवाही पूर्ण करून दिनांक २७ डिसेंबर २०२३ रोजीच्या पत्रान्वये त्यांचा अहवाल नगर रचना संचालनालयामार्फत शासनाचे अंतिम मंजूरीसाठी सादर केला आहे ;

आणि ज्याअर्थी उक्त महानगरपालिकेची विनंती विचारात घेऊन व संचालक, नगर रचना, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचेशी सल्लामसलत केल्यानंतर प्रस्तावित फेरबदल मंजूर करणे आवश्यक असल्याचे शासनाचे मत झालेले आहे.

आता त्याअर्थी, उक्त अधिनियमाच्या कलम ३७(१कक)(ग) अन्वये प्राप्त अधिकारात आणि त्या संदर्भातील सर्व शक्तींचा वापर करून शासन याद्वारे :

(अ) उक्त प्रस्तावित फेरबदलाचे प्रस्तावास सोबतचे परिशिष्टामध्ये नमूद केलेप्रमाणे मंजूरी देत आहे.

(ब) सदरची अधिसूचना **शासकीय राजपत्रामध्ये** प्रसिद्ध झालेचा दिनांक हा उक्त फेरबदल अंमलात आलेचा दिनांक असेल.

(क) उक्त महानगरपालिकेच्या विकास नियंत्रण व प्रोत्साहन नियमावली-२०३४ च्या मंजूरी सोबतच्या फेरबदलाचे परिशिष्टामध्ये शेवटच्या नोंदीनंतर खालील परिशिष्ट समाविष्ट करणेचे निर्देश देत आहे.

सदर अधिसूचना महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in (कायदा / नियम) या वेबसाइटवर देखील प्रसिद्ध करण्यात येत आहे.

परिशिष्ट

(शासन नगर विकास विभागाकडील अधिसूचना क्रमांक टिपीबी-४३२३/प्र.क्र.५०/२०२३/नवि-११,
दिनांक ३ डिसेंबर, २०२४ सोबत वाचावयाचे परिशिष्ट.)

मंजूर फेरबदल

The following New provision no. (xxxxi) in Clause (I) of Regulation 31 and New provision No. 34 in Regulation 37 of Development Control and Promotion Regulations-2034 for Greater Mumbai is added as given in table below :—

Regulation.	Existing Provision	Sanctioned Provision
Regulation No.31(1):- New Sub Clause (xxxxi) is added.	---	New Provision (xxxxi):- Hirkani Kaksha (Ladies Room) as specified in Regulation 37(34).
Regulation No. 37 :- New Sub Clause (34) is added.	---	<p>New Provision (34):— Hirkani Kaksha (Ladies Room) - In any Public / Semi Public, Institutional, Educational, Commercial, Assembly, Mercantile, Business and Office building area up to 25 sqm. may be allowed for the use of ladies with their children under the age of 6 years, Pregnant women and new born child mother.</p> <p><i>Note :—</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hirkani Kaksha (Ladies Room) is a facility at a work place / public place where pregnant women, lactating mothers can rest and breastfeed the baby in this room. 2. It shall be accessible from common passage/ staircase / lift etc., and shall be located preferably at ground or first floor, or in case if the ground/ upper floor are used as stilt / podium / parking floors, then the floor next above the said parking floor / floors. 3. Ladies toilet shall be provided with appropriate ventilation, lighting and drainage facilities. 4. For this purpose, all necessary infrastructures should be provided in the room. 5. It shall not be counted in FSI. 6. The ownership shall vest with the society/ association of owners if any.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

प्रतिभा भदाणे,
शासनाचे सह सचिव.

URBAN DEVELOPMENT DEPARTMENT

Mantralaya, Mumbai 400 032, dated 3rd December, 2024.

NOTIFICATION

MAHARASHTRA REGIONAL AND TOWN PLANNING ACT, 1966.

No. TPB-4323/CR-50/2023/UD-11.—Whereas, the Brihanmumbai Municipal Corporation is the Planning Authority for the area within its jurisdiction (hereinafter referred to as “the said Corporation”) as per the provision of Maharashtra Regional and Town Planning Act, 1966 (hereinafter referred to as “the said Act”);

Whereas, in exercise of the powers conferred by sub-section (1) of Section 31 of the said Act, the State Government *vide* Notification No. TPB-4317/629/CR-118/2017/DP/UD-11, Dated 8th May 2018 (hereinafter referred to as “the said Notification”) has accorded sanction to the Draft Development Plan-2034 of Greater Mumbai along with the Development Control and Promotion Regulations -2034 for Greater Mumbai (hereinafter referred to as “the said Regulations”) with modifications shown in SCHEDULE-A appended to the said Notification excluding the substantial modifications as shown in SCHEDULE-B appended to the said Notification. And whereas, Government has issued corrigendum of even number dated 22nd June 2018; And whereas, thereafter Government has issued a Corrigendum and Addendum of even number dated 29th June, 2018 to the said Notification, which is published in *Government Gazette* dated 30th June, 2018; And whereas, the said Regulations have come into force from 1st September 2018; And whereas, the Government of Maharashtra *vide* Notification dated 21st September 2018 has sanctioned EP-1 to EP-168 (Excluding certain EP and provisions which were kept in abeyance) in the said Regulation; And whereas, the Government of Maharashtra *vide* Notification dated 12th November 2018 has issued corrigendum in respect of some typographical errors and mistakes and also to clarify and co-relate certain provisions of said Regulations for its proper interpretation;

And whereas, the State Government in women and child development department has been directed to propose Ladies Room (Hirkani Kaksha) in the premises of Public, Semi-Public, Institutional, Educational and other similar buildings where women’s work to a large extent;

And whereas, it has been observed by the Government that there is no separate ladies room for lactating women, pregnant women, mothers of new born children and children under 6 years of age in buildings, where women’s work to a large extent;

And Whereas, the Government is of the opinion, it is necessary to include a new provision in the said Regulation to make it mandatory to provide services of Ladies Room in buildings used for the public, semi-public, institutional, educational and other similar purpose on the occasion of International Women’s Day;

And whereas, in exercise of the powers conferred under sub-section (1AA) of Section 37 of the said Act, Government had issued Notice of even No. dated 23rd May, 2023 for inviting suggestions/objections from the general public with regard to the proposed modification as mentioned in the Schedule appended to the said Notice (hereinafter referred to as “the proposed modification”) and appointed the Deputy Director of Town Planning, Gr. Mumbai as the Officer (hereinafter referred to as “the said Officer”) to complete the procedure as stipulated under Section 37(1AA) of the said Act and to submit a Report on the objections / suggestions received in respect of the proposed modification to the Government after giving hearing to the concerned persons;

And whereas, the said Notice dated 23rd May, 2023 was published in the *Maharashtra Government Gazette* (Extra-ordinary Part-I, Konkan Division Supplement) dated 13th June, 2023 and the said Officer has submitted his report *vide* letter dated 27th December 2023 through the Director of Town Planning, Maharashtra State, after completing the legal procedure stipulated under section 37(1AA) of the said Act;

And whereas, after considering the Report of the said Officer and after consulting the Director of Town Planning, Maharashtra State, the Government is of the opinion that the proposed modification is required to be sanctioned.

Now, therefore, in exercise of the powers conferred upon it under section 37(1AA) (c) of the said Act, the Government hereby :—

(A) Sanctions the proposed modification as described more specifically in the Schedule appended herewith.

(B) Fixes the date of publication of this Notification in the *Official Gazette* as the date of coming into force of this modification.

(C) Directs the said Corporation that in the Schedule of Modifications sanctioning the said DCPR-2034, after the last entry, the Schedule referred to at (A) above shall be added.

This Notification shall also be published on the Government website *www.maharashtra.gov.in* (Acts/ Rules).

Schedule

**Accompaniment to the Government in Urban Development Department Notification
No. TPB- 4323/C.R.50 /2023/UD-11, dated 3rd December, 2024.**

Sanctioned Modification

The following New provision No. (xxxxi) in Clause (I) of Regulation 31 and New provision No. 34 in Regulation 37 of Development Control and Promotion Regulations-2034 for Greater Mumbai is added as given in table below :—

Regulation.	Existing Provision	Sanctioned Provision
Regulation No.31(1):- New Sub Clause (xxxxi) is added.	---	New Provision (xxxxi):- Hirkani Kaksha (Ladies Room) as specified in Regulation 37(34).
Regulation No. 37 :- New Sub Clause (34) is added.	---	<p>New Provision (34):— Hirkani Kaksha (Ladies Room) - In any Public / Semi Public, Institutional, Educational, Commercial, Assembly, Mercantile, Business and Office building area upto 25 sqm. may be allowed for the use of ladies with their children under the age of 6 years, Pregnant women and new born child mother.</p> <p><i>Note :—</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hirkani Kaksha (Ladies Room) is a facility at a work place / public place where pregnant women, lactating mothers can rest and breastfeed the baby in this room. 2. It shall be accessible from common passage/ staircase / lift etc., and shall be located preferably at ground or first floor, or in case if the ground/ upper floor are used as stilt / podium / parking floors, then the floor next above the said parking floor / floors. 3. Ladies toilet shall be provided with appropriate ventilation, lighting and drainage facilities. 4. For this purpose, all necessary infrastructures should be provided in the room. 5. It shall not be counted in FSI. 6. The ownership shall vest with the society/ association of owners if any.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

PRATIBHA BHADANE,
Joint Secretary to Government.